

fonètica de CONSOBRINUS.

En tot cas, com que el canvi de *lexar* és evidentment solidari del que va sofrir en castellà arcaic i dialectal el verb *levantar* convertint-se en *devantar*, i com que l'alteració va produir-se, en dates diferents de la castellana, en català, en portuguès, en llengua d'oc, a Sardenya i en el Migdia d'Itàlia, països on fins ara no es coneixen rastres romànics de DELAXARE, és necessari trobar una explicació que no depengui d'aquest verb. Per això suggeria en el DCEC que hi havia hagut influència de la preposició *de* en la construcció tan freqüent *deixar de fer una cosa*, amb anticipació de la *d* gràcies a la pronúncia una mica ràpida i relaxada del verb modal o quasi-auxiliar. Amb els anys me n'he convençut, i ara vull fet valer els punts següents:

1) La combinació *deixar de* ha estat sempre més que freqüent en totes les llengües afectades pel canvi de la *L*- de LAXARE; la trobem ja en Llull: «hom li fa injúria con per nulla cosa *lexa de* amar, honrar e conèixer Déu» (*Merav.*, NCL. III, 128) abans, i després d'aplicar el... descolorant: «yo *dexaria de* amar a tots los altres e amaria un tal com aquest», JoMartorell (§ 86), «si jo *deix de* veure-us me serà la mort» en les *Cobles de Na Juliana* de c. 1500 (*Cançoneret d'Aguiló*); «ben à fol sèn d'enfan / tota dona que, per cridar / de lauzengier, *laisa d'amar* / cel de cui sap que ---», *Flamenca*, 6306; «fes-se mercadier e vencrics, e *laisset d'anar* per cortz», *Vida del Tr. Pistoleta*; portuguès clàssic «*deixar de fazer, deixar de dizer alguma coisa*» (Morales), «*deixemos de zombar*» (Michaëlis); i, per al castellà, on això es troba en masses potser més grans que enlloc, remetem simplement a Cuervo, *Dicc. Constr.* II, 849ss., amb frases tòpiques, repetides ara i adés, pertot arreu: *deixar d'existir* 'morir', *no deixar d'alabar, de comprendre, de saber*, etc. en qualitat d'«understatements».

2) No és aquesta l'única construcció amb *de* repetida a cada moment, perquè no sé quina és més antiga, si aquesta o l'altra: «la infanta no-s volgué *dexar de dançar*», JoMartorell (§ 96), que ja trobem en els trobadors més clàssics «per pauc de cantar no *mi lais* / quar veï mort jovén e valor», Peire Vidal, «*de* cantar del tot *si laissa*», *Flamenca*, 2385, amb una dotzena d'exs. en G. Faidit, P. d'Alverne, etc. (PSW, § 17); altrament aquesta porta també complements substantius i es retroba així pertot: «*deixa't d'orgues*», Em. Vilanova, «*deixem-nos d'aquestes bogeries*», Lacav.; «*lasciamo di questo*» i fins (regionalment) «*lasciati di fandónie*», poc usuals en toscà, val a dir-ho; «*déjese de amoríos*», «*déjate de fumar y curarás*»; «*deixe-se d'isso*», «*deixemo-nos de palavrás*». Vet aquí, l'explicació veritable de l'observació feta per Ascoli, M-Lübke i Rohlf, de l'aparició de la *d*- en parlars piemontesos i tessinesos només en l'imperatiu *dasa o daga*, justament perquè és en imperatiu que en el setanta per cent dels casos s'usa el tipus de frase popular *lasciati di fandónie!*⁸

3) El canvi de *levantar* en *devantar* en part del domini castellà és realment solidari del nostre. I tingué considerable extensió: n'hi ha una dotzena de ca-

sos en la Crònica Rimada del *Cid* (S. XIV), i en textos aljamiats segurament aragonesos. *Devantadizo* en un inventari aragonès de 1378 (BRAE IV, 216, n.º 31); i avui es diu *devantar* per *levantar* a Echo i Anso; més, en la nota 6 del DCEC. Ara bé això també s'explica per la construcció *devantar de ---*, tan normal en aquest verb.

4) En fi no nego que altres mots en DE-, de sentit connex —com que DE- és justament el prefix per excel·lència del desistir o abstenir-se— no poguessin tenir-hi alguna influència auxiliar, com els mateixos *desinere, delaxare*, que no he acceptat com a factor principal, i tants altres que fóra fàcil d'afegir-hi, com *destorbar, deturar* (innovat sobre *aturar* per això mateix), *derrenclir*, etc.; o la frase popular, sobretot mallorquina, *deixar-se dir* 'pendre's la llibertat de dir': «ell En Juanet *se deixa dir* que seria capaç de fer parlar En Mirando!» (BDLC XVI, 133). Tot això, però, evidentment amb caràcter molt menys decisiu.

5) Car la construcció *deixar de fer* és la cabdal i la que va tenir ocasionalment gran extensió. No és una construcció viva a Itàlia, ni en altres països romànics, com el Nord de França. No és que cercant-ho bé no poguéssim trobar-n'hi algun cas (sobretot en el francès mitjà en què tant de material poc arrelat circulà en la llengua), Amyot va escriure «le jeune garçon *laissoit de* fréquenter les lieux publics» en la traducció de Plutarc. Però no regategem: això no era usual en els parlars d'oïl i per tant no s'admeté en francès.

Ens preguntem per què Mr. Nauton opina que la constatació que *daissà* arriba fins a algun punt d'Alvèrnia, és un fet que «elimina» l'explicació de la *d*- suggerida amb reserves en el DCEC. Que arribava fins allà no necessitàvem el seu *Atlas* per saber-ho: llegua ça, llegua llà, prou que ja ens constava. És justament perquè en francès no es pot dir *laisser de faire!* i per tant... Tampoc en això regategem fent-li notar que *Flamenca* sembla haver estat escrit aproximadament en aquella comarca on ell arreplega el seu *daissà*. Cal agrair-li, al contrari, que ell mateix inconscientment s'hagi sumat a la teoria que volia eliminar, aportant-li el més fort dels arguments: sí, és justament en els països on el sintagma LAXARE DE no és usual, que LAXARE ha conservat la *L*- fins avui!

6) I acabem encara amb un corollari. Fins en les nostres terres la *L*- de LAXARE s'ha conservat, però només en substantius, o sigui en la mena de mots que no estava subjecta a la influència del complement verbal de ---. El cat. *lleixa* per 'deixa, llegat' ha acabat per antiquar-se quan es tracta d'herències que es deïxen, com sigui que era inevitable que es mantingués sota l'imperi del verb *deixar* en els seus avatars (i tanmateix els testimonis de 1268, 1309 i 1475 que en cita *AlcM*, mostren que duia empena de vida moderna), però en sentits un poc més translàtics i independents de la construcció verbal, s'ha conservat la forma *lleixa*, com s'ha conservat la forma *relleix*, sinònima, amb *ll*-: veg. els testimonis de *lleixa* des de 1617 que porta *AlcM*, sigui en el sentit de «vasar, anaquel», 'escudeller, prestatge', sigui en el de 'relleix